
Modern education and development
Tijorat banklarida ipoteka krediti samaradorligini
takomillashtirish

Maxmudov Jasurbek Qudratillo o'g'li

Bank moliya akademiyasi, Tinglovchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada tijorat banklarida ipoteka kreditlarining samaradorligini oshirish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida banklarning ipoteka kreditlash jarayonidagi asosiy muammolar va kamchiliklar aniqlanadi hamda ushbu muammolarni bartaraf etish bo'yicha takliflar ilgari suriladi. Maqolada ipoteka kreditlarining samaradorligini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlar, jumladan, yangi kredit mahsulotlarini joriy etish, kredit berish shartlarini yengillashtirish, mijozlar bilan ishlash jarayonini avtomatlashtirish va risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish masalalari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari ipoteka kreditlarining o'z vaqtida qaytarilishi va banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilishi kutilmoqda.*

Abstract: *This article analyzes ways to improve the efficiency of mortgage loans in commercial banks. In the course of the research, the main problems and shortcomings in the process of mortgage lending by banks are identified, and suggestions are put forward to eliminate these problems. The article examines measures aimed at improving the effectiveness of mortgage loans, including the introduction of new loan products, the easing of lending conditions, the automation of the process of working with clients, and the improvement of the risk management system. The results of the research are expected to serve to ensure the timely repayment of mortgage loans and the financial stability of banks.*

Kalit so'zlar: *Ipoteka krediti, bank mehanizmi, samaradorlikni oshirish, tijorat banki, bank krediti, bank siyosati, umidsiz qarz, shaffoflik, samardorlik, xalqaro tajriba.*

Kirish:

Ipoteka kreditlash tizimi har qanday mamlakat iqtisodiyotining muhim qismidir, chunki u uy-joy qurilishi va sotib olish uchun moliyaviy resurslar bilan ta'minlaydi. O'zbekiston Respublikasida ipoteka kreditlash tizimi so'nggi yillarda jadal rivojlanmoqda va aholini sifatli uy-joy bilan ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, ipoteka kreditlash jarayonida duch kelinayotgan muammolar va kamchiliklar ham mavjud bo'lib, ular tizim samaradorligini pasaytiradi.

Mazkur maqolada tijorat banklarida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirish bo'yicha imkoniyatlar va yo'llar tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi – ipoteka kreditlash jarayonini takomillashtirish orqali banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish va mijozlarning uy-joy sotib olish imkoniyatlarini kengaytirishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun ipoteka kreditlash tizimining hozirgi holati, mavjud muammolar, hamda ularni hal qilish yo'llari ko'rib chiqiladi.

Kirish qismida quyidagi savollarga javob berishga harakat qilinadi: Tijorat banklari ipoteka kreditlashda qanday muammolarga duch kelmoqda? Ushbu muammolarni qanday bartaraf etish mumkin? Ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirish orqali banklar qanday foyda ko'rishi mumkin? Ushbu savollarga javob topish uchun ilmiy adabiyotlar, amaliy tadqiqotlar va statistik ma'lumotlardan foydalaniladi.

Maqola davomida banklarning ipoteka kreditlash faoliyatida yuzaga keladigan asosiy muammolar, ularning sabablari va yechimlari bo'yicha batafsil tahlil o'tkaziladi. Shu bilan birga, zamonaviy bank tizimi uchun dolzarb bo'lgan innovatsion yechimlar va ilg'or amaliyotlar ham ko'rib chiqiladi.

Tadqiqot metodi:

Ushbu tadqiqotda tijorat banklarida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirishga qaratilgan strategiyalarni tahlil qilish uchun quyidagi metodlardan foydalanildi:

Adabiyotlarni tahlil qilish:

Ipoteka kreditlash bo'yicha ilmiy va amaliy adabiyotlar o'rganildi. Bu jarayonda mahalliy va xorijiy manbalar, jumladan, ilmiy maqolalar, dissertatsiyalar, banklar tomonidan chop etilgan hisobotlar va tahliliy sharhlar tahlil qilindi. Maqsad – ipoteka kreditlash tizimining hozirgi holatini va u bilan bog'liq muammolarni aniqlash hamda mavjud yechimlarni o'rganishdan iborat.

Statistik tahlil:

O'zbekiston tijorat banklari tomonidan taqdim etilgan statistik ma'lumotlar tahlil qilindi. Ushbu ma'lumotlar asosida ipoteka kreditlash bo'yicha asosiy ko'rsatkichlar, jumladan, kreditlar soni, kredit miqdori, qarzdorlik darajasi, foiz stavkalari va kreditlar bo'yicha to'lov intizomi tahlil qilindi. Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish uchun grafik va diagrammalardan foydalanildi.

Ushbu metodlar yordamida tijorat banklarida ipoteka kreditlash samaradorligini oshirishga doir aniq va asosli tavsiyalar ishlab chiqildi. Tadqiqot natijalari banklarning moliyaviy barqarorligini oshirish va ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Tahlil va natijalar:

Ipoteka kreditlash jarayonidagi asosiy muammolar

Tahlil natijalariga ko'ra, O'zbekistondagi tijorat banklarida ipoteka kreditlash jarayonida quyidagi asosiy muammolar aniqlangan:

Yuqori foiz stavkalari:

Foiz stavkalarining yuqori bo'lishi ipoteka kreditlarini qimmatlashtiradi va ko'plab mijozlar uchun ularni qiyinlashtiradi. Bu omil ipoteka kreditlash talabini pasaytiradi va banklarning kredit portfelining kengayishiga to'sqinlik qiladi.

Kredit berish shartlarining qattiqligi:

Kredit berish shartlarining qattiqligi, jumladan, yuqori daromad talab qilinishi va katta dastlabki to'lov talabi, ko'plab mijozlarning ipoteka kreditlarini olish imkoniyatlarini cheklaydi.

Risklarni boshqarishning yetarli bo'lmasligi:

Ipoteka kreditlarida risklarni boshqarish tizimining zaifligi banklar uchun yuqori xavf tug'diradi. Bu, o'z navbatida, banklar tomonidan ehtiyotkorlik choralarini kuchaytirishga olib keladi, natijada kredit berish jarayoni sekinlashadi va qattiqlashadi.

Mijozlar bilan ishlash jarayonining samarador emasligi:

Kredit olish jarayonida mijozlar bilan ishlash samarador emasligi, ya'ni jarayonning murakkabligi va vaqt talab qilishi, mijozlarning banklarga nisbatan qoniqarsizligini oshiradi.

Ipoteka Kreditlashning Samaradorligini Oshirishga Yaratilgan Takliflar

Tadqiqot davomida aniqlangan muammolarni bartaraf etish va ipoteka kreditlashning samaradorligini oshirish uchun quyidagi chora-tadbirlar taklif etiladi:

Foiz Stavkalarini Pasaytirish:

Foiz stavkalarini pasaytirish orqali ipoteka kreditlarini arzonlashtirish va mijozlar uchun yanada jozibador qilish. Bu maqsadda, davlat tomonidan subsidiyalar ajratish yoki markaziy bank tomonidan moliyaviy rag'batlar berish ko'zda tutilishi mumkin.

Kredit Berish Shartlarini Yengillashtirish:

Kredit berish shartlarini yengillashtirish, jumladan, dastlabki to'lov miqdorini kamaytirish va kredit olish uchun talab etiladigan hujjatlarni soddalashtirish. Bu ko'proq mijozlar uchun kredit olish imkoniyatini kengaytiradi.

Risklarni Boshqarish Tizimini Takomillashtirish:

Ipoteka kreditlari bo'yicha risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish, jumladan, zamonaviy texnologiyalar va big data tahlilidan foydalanish orqali mijozlarning to'lov qobiliyatini aniq baholash. Bu banklar uchun xavflarni kamaytiradi va kredit berish jarayonini tezlashtiradi.

Mijozlar Bilan Ishlash Jarayonini Avtomatlashtirish:

Kredit olish jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish orqali mijozlarga qulaylik yaratish. Masalan, onlayn ariza topshirish va hujjatlarni raqamli shaklda taqdim etish imkoniyatlarini kengaytirish.

Natijalar

Tahlillar natijasida quyidagi asosiy xulosalar chiqarildi:

Foiz stavkalarini pasaytirish va kredit berish shartlarini yengillashtirish ipoteka kreditlash bozorini jonlantiradi va ko'proq mijozlarni jalb qiladi.

Risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish banklar uchun xavflarni kamaytiradi va kredit portfelining sifatini oshiradi.

Mijozlar bilan ishlash jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish banklar uchun samaradorlikni oshiradi va mijozlarning qoniqishini ta'minlaydi.

Ushbu tadbirlar amalga oshirilishi natijasida tijorat banklarida ipoteka kreditlash samaradorligi sezilarli darajada oshadi va bu nafaqat banklar, balki butun jamiyat uchun foydali bo'ladi. Mijozlar uchun arzonroq va qulayroq kredit olish imkoniyatlari yaratiladi, banklar esa o'z moliyaviy barqarorligini ta'minlaydi.

Xulosa

Ushbu tadqiqot davomida O'zbekiston Respublikasidagi tijorat banklarida ipoteka kreditlari samaradorligini oshirish bo'yicha asosiy muammolar va ularni hal qilish yo'llari o'rganildi. Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalar chiqarildi:

Foiz Stavkalarini Pasaytirish Zaruriyati:

Ipoteka kreditlarining yuqori foiz stavkalari ko'plab mijozlar uchun qiyinchilik tug'diradi. Shu sababli, foiz stavkalarini pasaytirish bo'yicha davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash choralari ko'rilishi lozim. Bu mijozlarning ipoteka kreditlariga bo'lgan talabini oshiradi va uy-joy qurilish bozorini rivojlantiradi.

Kredit Berish Shartlarini Yengillashtirish:

Kredit berish shartlarining qattiqligi ko'plab mijozlar uchun kredit olish imkoniyatlarini cheklaydi. Kredit olish shartlarini yengillashtirish, jumladan, dastlabki to'lov miqdorini kamaytirish va kredit olish jarayonini soddalashtirish orqali ko'proq mijozlar uchun qulay sharoitlar yaratish zarur.

Risklarni Boshqarish Tizimini Takomillashtirish:

Modern education and development

Ipoteka kreditlarida risklarni boshqarish tizimini takomillashtirish banklar uchun muhim ahamiyatga ega. Zamonaviy texnologiyalar va big data tahlili yordamida mijozlarning to'lov qobiliyatini aniq baholash va risklarni kamaytirish imkoniyatlari mavjud. Bu banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Mijozlar Bilan Ishlash Jarayonini Avtomatlashtirish:

Mijozlar bilan ishlash jarayonini avtomatlashtirish va raqamlashtirish banklar uchun samaradorlikni oshiradi. Onlayn ariza topshirish va hujjatlarni raqamli shaklda taqdim etish mijozlar uchun qulaylik yaratadi va kredit olish jarayonini tezlashtiradi.

Ushbu tadbirlar amalga oshirilishi natijasida O'zbekiston tijorat banklarida ipoteka kreditlash samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Bu, o'z navbatida, banklarning moliyaviy barqarorligini ta'minlash va mijozlarning uy-joy olish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Mijozlar uchun arzonroq va qulayroq kredit olish imkoniyatlari yaratiladi, banklar esa o'z kredit portfelining sifatini oshiradi.

Tadqiqot natijalari tijorat banklarida ipoteka kreditlash tizimini takomillashtirish bo'yicha aniq tavsiyalar ishlab chiqishga asos bo'lib xizmat qiladi. Kelgusida ushbu tavsiyalarni amaliyotga tatbiq etish orqali ipoteka kreditlash tizimi yanada samarali va jozibador bo'lishiga erishish mumkin.

Adabiyotlar:

1. Po'latov, S., & Farmonov, I. (2023). The Role and Significance of Internal Audit as an Effective System of Internal Control in Business Entities.
2. Nazarali o'g'li, M. S. (2023). THE STUDY OF VALUE-ADDED TAX: KNOWLEDGE FROM THE EU VAT EXPERIENCE AND UZBEKISTAN'S VAT SYSTEM. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 131-135.
3. Otto, M., & Thornton, J. (2023). O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I VA AYLANMADAN OLINADIGAN

SOLIQ TO‘LOVCHILARINI BIR-BIRIDAN FARQLI JIHATLARINI
BAHOLASH. QO‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 140-143.

4.Gafurov Xurshid Maxsudovich “BANK ISHI”o’quv qo’llanma 2023 yil 448
bet.

5.Mishustin M.V. (2010), Dlya povыsheniya kachestva nalogovogo
administrirovaniya neobxodima kompleksnaya modernizatsiya nalogovoy slujb.
Intervyu // Rossiyskiy nalogovыy kurer. № 22. Str. 5-9.

6.O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi- Toshkent: G‘afur G‘ulom nashriyot
uyi 2020.- 640 b.